

СТАНОВИЩЕ

от чл.-кор. проф. д.ф.н. Мария Ганчева Попова, член на научното жури за заемане на академичната длъжност *професор*, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ бр. 54 от 01 юли 2014 г.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукцията, представена от участника в конкурса доц. д-р
Антони Стоилов

I. Обобщени данни за научната продукцията и дейността на кандидата.

Въпреки че кандидатът има значително по количество научно и научноприложно творчество както за целия период, така и за времето след хабилитирането си за доцент (10 публикации, от които 3 книги, 6 статии и студии и 1 рецензия), за рецензиране е представил само 5. Но тъй като те са предимно книги (т. е. равняват се на множество статии и студии), са напълно достатъчни, за да се очертае обликът на учен и преподавател, високо отговорен пред българското езикознание и висше образование.

Научното творчество на доц. д-р А. Стоилов се характеризира с актуалност, теоретико-емпирична значимост и ярка приложна насоченост.

- Актуалността се проявява в две направления. От една страна, в извеждането на най-сложните и нерешени проблеми на българската речева практика, както и в основателните предложения за тяхното решаване (срв. „За някои случаи в Новия правописен речник на българския език“). От друга страна, във вниманието му към езиковото наследство на българските диалекти, за които има отговорността, че ако днес не се издири и обстойно изследва, утре ще бъде безвъзвратно късно.

- Теоретико-емпиричната значимост се състои в предлагането на теория и теоретични обяснения, обосновани от задълбоченото изследване на огромен емпиричен материал, с които се очертава ясно диалектната картина на българския югозапад (напр. в „Благоевградския говор“).

- Ярката приложна насоченост се вижда както в учебните пособия, специално предназначени за работата със студентите, така и във всички останали трудове, резултатите от които намират място в учебната практика, а и предлагат теми и модели за бъдещи научни изследвания.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция.

1. Хабилизационен труд „Благодоевградският говор“.

Преди всичко ще подчертая, че тази монография е и значимо, и забележително произведение на българското езиковедие не само заради това, че преди нея липсваше цялостно изследване на този важен говор, но и затова, че в него се затвърждава статута му на чисто български говор.

Специален интерес предизвиква подходът на автора, който за описание на говора е взел само едно село (а не Благодоевград, който няма да е автентичен, и изследването ще бъде не диалектоложко, а социолингвистично), но село, което все още е запазено в неговата изолация, поради което получените данни са достоверни.

Приносите, постиженията и полезните изводи са многобройни и определените ми страници няма да стигнат, дори само да ги изброя, затова тук ще отбележа само няколко от най-общите по много кратък и обобщен начин:

- Много сериозен принос за българската диалектология е пълното и блестящо осъществено описание на благодоевградския говор като част от българските югозападни централни *a*-говори.
- Установено е фактическото положение на благодоевградския говор спрямо говорите от този район и по-специално спрямо петричкия говор. Намерени са тези различия между говора на с. Сушица и говорите в Петричко и Санданско, които дават основания петричкият говор да се обособи като „петрички подтип“ в границите на благодоевградския говор.
- Доказва се, че изследваният говор има на всички езикови равнища всички типологични черти на българските говори (а и на българския език като цяло), „които категорично и недвусмислено го определят като неделима част от българското землище“ (с. 305).
- Установява се, че благодоевградският говор, представен чрез говора на с. Сушица, се е оказал изключително устойчив спрямо външни промени (при сравнение с първите писмени документи за благодоевградския говор на Хр. Попстоилов отпреди един век – 1904, 1905 г.).

- Напълно се присъединявам към отбелязаните от проф. д-р Ив. Кочев в предговора към „Благоевградския говор“, а именно, че кандидатът теоретично е разрешил сложния за обяснение казус – три плавни фонемни л: л' от самостоятелния палатален ред и две твърди фонемни л и l във от локалните редове, както и ситуацията с плавните съгласни фонемни въз основа на изнесенния убедителен материал (вж. стр. 2.).

2. Приноси към речевата практика.

Преди всичко бих искала да отбележа стремежа на кандидата за създаване на ясни и достъпни правила за книжовноезиково писане и оттук – редица приноси за създаването на такива, напр. за писането на главна и малка буква в състава на обръщение в позиция пред титли, звания, степени и длъжности, в названия и термини на исторически и геологически ери, периоди и епохи; за слятото, полуслятото и разделно писане; за употребата на кавички при названията на топографски и географски обекти и др.

Това, което особено бих искала да подчертая е, че доц. А. Стоилов не само посочва и задълбочено анализира трудните и нерешени въпроси на нашия правопис, но и предлага или насочва към обосновани решения.

3. Приноси към българската диалектология.

Освен отбелязания труд „Благоевградския говор“ бих искала поне да спомена и др. трудове по българска диалектология на кандидата – на първо място студията „Разложкия говор“, но също така и невключените в списъка за рецензиране 4 статии (вж. в Списъка на непредложените за рецензиране трудове).

Студията „Разложкият говор“ е първото цялостно, пълно и системно описание на разложкия говор. Изнесените факти и анализът им на всички езикови равнища доказват, че той притежава особеностите на говорите от цялото българско езиково землище – отнася се към източните говори според изговора на старобългарската ятова гласна ( ), както и към рупските говори (по-конкретно към западнорупския им подвид) – според някои вторични черти.

4. Приноси към учебната дейност.

Тук отнасям трудовете, които са специално създадени като учебни помагала и тяхната цел е да улесняват студентите във всекидневната им работа.

В учебното помагало „Правопис и правоговор“ (2008 г.) по много достъпен начин са обяснени най-трудните правописни и правоговорни правила, придружени със задачи и текстове, които не само ги илюстрират, но и служат за упражнения на студентите. Използваната методика е много подходяща, тъй като изисква от студентите да разсъждават, за да достигнат до самостоятелно формулиране на някои от правилата, и да анализират, за да разграничат различните варианти, от които да изберат правилния.

Учебното помагало „Българска диалектология“ (2005г.) представлява обобщение както на трудовете на редица български диалектолози, така и на самия А. Стоилов, което дава възможност на студентите да се запознаят (при възможно най-малък разход от време и усилия) с основните особености на българските народни говори. Трябва обаче да подчертая, че то надхвърля своите учебни цели и е полезно както за езиковеди, така и за по-широки кръгове на обществото, които се интересуват от българския език и неговите диалекти.

5. Учебна дейност.

Учебната дейност на доц. д-р А. Стоилов е богата, разностранна и особено полезна. Тук нямам възможност да изброя дори някои от многобройните му дейности и отговорности – те са дадени на 3 страници в документацията. Само с възхищение ще отбележа, че няма университетска дейност (от декан до координатор на студентски проекти, от преподавател до ръководител на студентски експедиции), в които той да не участва активно и резултатно. Това, според мене, е още едно доказателство, че ЮЗУ „Н. Рилски“ ще се сдобие с професор, който не е кабинетен учен, а реален преподавател и ръководител на всякакви видове учебна дейност.

III. Критични бележки и препоръки.

Към така полезната научна продукция на кандидата бих си позволила само една препоръка – в помагалото „Българска диалектология“ да се дадат повече примери в следващите му издания. По обясними причини сега са само по два примера към описаните факти.

IV. Заключение.

В заключение ще подчертая, че доц. д-р А. Стоилов се очертава като внушителна фигура на учен и преподавател със значими приноси в науката за българския език, с огромна плодотворна работа за обучението на студентите от ЮЗУ „Н. Рилски“ и по този начин – за културното издигане на българското общество.

С пълна убеденост и с удоволствие препоръчам на Научното жури и на Академичния съвет на ЮЗУ „Н. Рилски“ да присъди академичната длъжност „професор“ на доц. д-р Антони Стоилов. Така той ще получи признанието, което заслужава, а студентите – професор, какъвто им е нужен.

15 октомври 2014 г.

Изготвила становището:

(Чл.-кор. проф. д.ф.н. Мария Попова)